

دمصیتونو علاج

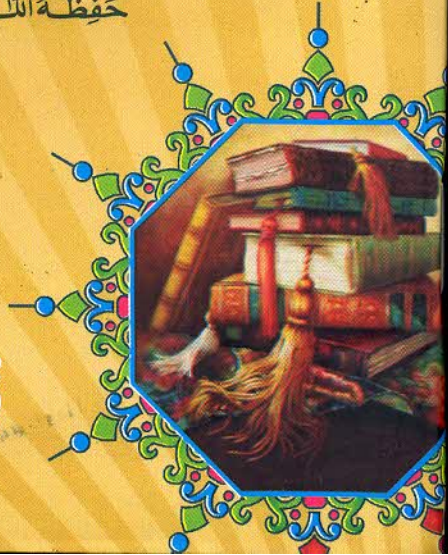
تالیف

فضیلہ شیخ ابو محمد امین اللہ پشاور

حفظہ اللہ تعالیٰ

مکتبہ رحمتیہ اسلامیہ

کنج گیت منگل مارکیٹ پشاور، پاکستان

Ketabton.com

الحمد لله الذى خلق الإنسان للعبادة لا للعصيان ۝ وبين
طريق الشكر والكفران ۝ وأنزل الكتب وأرسل الرسل إلى
الإنس والجان ۝ ليعبدوه ويطيعوه فى السر والإعلان ۝
والصلاة والسلام على سيد العالمين فى كل زمان ۝ محمد
وآله وأصحابه البررة الكرام ۝
اما بعد :

دايوه رساله ده چه مسمى ده په (علاج المصيبة)۔
(يعنى د مصيبتونو علاج) سره۔ د الله عز وجل نه غواړم
چه په خپل دربار عاليه كېنئ قبوله او منظوره كړي۔ او
زما دپاره او د ټولو لوستونكو او اوريدونكو دپاره ئه ذريعه
اووسيله د خپله رضا وگرځوي۔

تمام حقوق محفوظ دی

نام کتاب ————— د مصيبتونو علاج
نام مؤلف ————— فضيلة الشيخ ابو محمد امين الله
البشاورى حفظه الله
عام ————— ٦ / رمضان المبارك ١٤٢٩ هـ
كمپوزنگ ————— ابو سلمان حضرت محمد غفر له
ناشر ————— مكتبه محمدية كنج پشاور

مكتبه محمدية

بيرون كنج گيت پهنډو روډ پشاور

موبائيل: 0301 8828402

سوال او جواب

سوال : خة علاج دے او خة دوائی ده د هغه مصیبت او تکلیف ؟ چه انسان هر قسم کوشش کرے وی د هغه دلرے کولو۔ او خومره چه ورله علاج کوی هغه لازیاتیری۔ او دا داسے سخت مصیبت وی که چرته دا پاتے شی اوزائله نشی، نو د دغه سړی دنیا او آخرت تباہ کوی۔

پس الله دے رحم وکړی په هغه چا چه ددے مصیبت علاج را وُښائی۔ او الله په امداد د بنده کښ وی، ترڅو چه بنده په امداد د بل مسلمان کښ وی۔ ددے سوال جواب راکړه۔ جزاک الله خیراً!

الجواب :

دا جواب مشتمل دے په یوه مقدمه او په دوه حصو باندے۔ هر آوریدونکی او کتونکی لره یادول پکار دی۔

مقدمه

په حدیث د بخاری کښ راځی چه رسول الله ﷺ فرمائی
مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً.
(رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ).

(نۀ دے رالیږلے الله خة مرض، مگر هغه له ئے شفاء او علاج هم رالیږلے)۔

٢ - په بل حدیث کښ راځی : عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ :
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ
بِإِذْنِ اللَّهِ. (رَوَاهُ مُسْلِمٌ).

(جابر رضی الله عنه فرمائی : رسول الله ﷺ او فرمائیل : د هر مرض علاج وی، کله چه ورسپړی دوائی هغه مرض ته، نو جوړ شی په حکم د الله سره)۔ (مسلم)۔

٣ - عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ
ﷺ : إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَنْزِلْ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ
وَجَهِلَهُ مَنْ جَهِلَهُ. (رَوَاهُ أَحْمَدُ).

(اسامه بن شريك رضی الله عنه فرمائی : رسول الله ﷺ

اوفرمائیل : الله تعالىٰ نہ دے رالیہلے مرض، مگر رالیہلے دہ
ہغے لہ شفاء او علاج۔ خو خوک پرے پوہیہری او خوک
پرے نہ پوہیہری۔

پہ بل روایت کنب دی : چہ صرف دیو مرض علاج نہ
کیہی۔ صحابوؓ عرض وکرو : ہغہ کوم مرض دے ؟ نو
رسول الله ﷺ اوفرمائیل : بو داوالے۔ (ترمذی)۔

د مرض قسمونه

مرض دوه قسمه دے : (۱) بدنی (۲) قلبی اوروحانی۔
پس د بدنی مرض دوه علاجہ دی، یو ادویہ طبیہ او ادویہ
داکتریہ استعمالول۔ حکمہ چہ پہ ہغے باندے حکم راغلے
دے پہ احادیثو کنب۔ لکہ محدثینوؓ پہ خپلو کتابونو کنب
کتاب الطب ذکر کړے دے، او پہ ہغے کنب لے علاجونہ پہ
دوایانو سرہ فرمائیلی دی۔

دویم علاج : ہغہ دعاگانے او ذکر ونہ او آیتونہ چہ قرآن
او حدیث ذکر کړی دی، لکہ کتاب الرقی یعنی د دمنو
کتاب، پہ بخاری، مسلم، ابوداود، ترمذی، مشکوٰۃ وغیرہ
کنب ذکر کړی دی۔ د ہغے یادول هر مسلمان لہ پکار دی،
الله تعالىٰ بہ لے د ډیرو مرضونو نہ محفوظ کړی۔

لکہ ددے تفصیل روستور اخی۔

د قلبی اوروحانی مرضونو علاج :

داعلاج پہ قرآن او پہ دعاگانو او منقولہ ذکر ونو سرہ او
پہ پریخودلو د گناہونو سرہ کیہی۔ لکہ تشریح بہ لے
روستور اخی۔ ان شاء الله۔ مثلاً جہل (ناپوہی) یو مرض
دے، د ہغے علاج سوال کول او تپوس کول د علماؤ نہ دی۔
لکہ حدیث د ابوداود کنب ر اخی۔

د جابر رضی الله عنہ نہ روایت دے، ہغہ فرمائی : « مونږ
پہ یو سفر تلی وو، نو دیو سپری سر مات شو پہ کانږی۔ نو
پہ سر کنب لے زخم وشه۔ نو بیا د شپے شیطان خطاکه،
یعنی احتلام لے اوشو، نو د ملگرونہ لے تپوس اوکړو چہ
زما دپارہ د تیمیم اجازت شته ؟ هغوی اووئیل : نشته۔
حکمہ چہ تہ د اوبو پہ استعمالولو قدرت لرے، نو غسل لے
اوکړو، او مړ شو۔ هر کله چہ مونږ واپس راغلو نو رسول
الله ﷺ خبر شه، نو وے فرمائیل : دوی وژلے دے، الله دے
دوی هلاک کړی، دوی د عالمانو نہ تپوس ولے نہ کولو،
کله چہ خپله نہ پوہیدل۔ حکمہ چہ د ناپوہی (د مرض)
شفاء او علاج تپوس کول دی «۔ (ابوداود)۔

قرآن شفاء دے:

لکہ چہ خپلہ اللہ تعالیٰ فرمائی: ﴿وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾.
(اسراء: ۸۲).

»اور الیہو مونہہ دا قرآن چہ شفاء اور رحمت دے دے
مؤمنانو دپارہ۔ اونہ زیاتوی دا قرآن ظالمانو لہ مگر
تاوان»۔

او پہ سورتِ فُصِّلَتْ کُتِبَ رَاحِي :
﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ﴾.

(اوواہیہ : دا قرآن د مؤمنانو دپارہ ہدایت او شفاء دے)۔

پس قرآن تہول شفاء دے، او دتہولو مرضونو علاج دے۔
خصوصاً د شرک، کفر، شک، جہل، بدعت۔ پس ددے پہ
رنگ بہترینہ دوائی د مرض پہ زائلہ کولو کتب نشتہ۔
لیکن افسوس دادے چہ دا قرآن طاخچو کتب زورہ شہ۔
قانون د قرآن پہ ملک کتب نشتہ۔ قرآن راخستل نشتہ، او
پہ ہغہ عمل دیر کم دے۔ پس مونہہ اللہ تہ خپل شکایت
وراندے کوو داسے خلقونہ۔ اوکہ خوک قرآن را اخلی نو یا
خو صرف د ختم دپارہ، یا د نور لالچ دپارہ مگر د اللہ بعضے

بندگان داسے دی چہ د ہغوی مقصد د اللہ رضا دے۔

بخاری شریف کتب د ابو سعید رضی اللہ عنہ حدیث
دے، چہ « خة صحابہ کرام پہ سفر تلی وو، پہ یو کلی
میلمانہ شو۔ لیکن ہغوی ورلہ میل مستیا ونکرہ۔ پس د
ہغہ کلی مشر خة وچیلو، نو ہیخ دوائی فائدہ ورنکرہ،
نو د صحابو خوالہ راغلل، او دوی نہ ئے دوائی طلب کرہ۔
نو ابو سعید خدری رضی اللہ عنہ او فرمائیل : زہ بہ علاج
اوکرہ، لیکن زہ مزدوری اخلم۔ نو ہغوی ورلہ یو کنڈک د
گہو بزو مقرر کرہ۔ نو ہغہ پرے سورتِ فاتحہ (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ)
ولوستلہ، نو اللہ پاک سمدستی جوہ کرہ، نو مزدوری ئے
ورکرہ۔ نو بعضو صحابو او فرمائیل چہ تقسیم ئے کرے۔
خو ابو سعید خدری رضی اللہ عنہ او فرمائیل : نہ، د رسول
اللہ ﷺ نہ تپوس پکار دے۔ نو کلہ چہ واپس راغلل، نو
رسول اللہ ﷺ اجازت ورکرہ، او پہ خپلہ ئے ہم د ہغوی د
خوشحالولو دپارہ خة حصہ ترے واخستہ »۔ (بخاری)۔

نو سورتِ فاتحہ لوئے علاج دے، او دیر آسان علاج دے۔
لیکن یقین تہ ضرورت دے۔ خکہ چہ د اللہ او د رسول (ﷺ)
پہ خبرہ کتب ہرگز دروغ او خلاف د وعدے نہ راخی۔ مثال

تے دادے چہ دوائی ظاہری تاثیر کوی، لیکن کله چہ انسان بدن قابل د هغه وی۔ دارنگ دعاگانے او آیتونه تاثیر کوی۔ خو چہ دل وستونکی همت قوی وی، او یقین لری۔

دُعَاء :

دُعَاء هم لوئے علاج او قوی دوائی ده۔ لیکن دومره خبره ده چہ د دعاء شروط، آداب، الفاظ ددے تولو رعایت چہ کله اوشی، نو بیا سمدستی تاثیر کوی۔

نوزۀ اوس د دعاء فضائل او احکام لیکم۔

د دعاء فضائل :

الله جل شانہ فرمائی :

﴿ اَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۝ ﴾ (اعراف).

(د خپل رب نه دعاء غواړئ په عاجزۍ او په پټه سره، بیشکه چہ الله نه خوښوی زیاتے کونکی)۔ (په دعاء کښ)۔

او بل ځائے فرمائی :

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِيْ اَسْتَجِبْ لَكُمْ ۝ ﴾ (الزمر).

(او ستاسو رب وئیلی دی چہ مانه دعاء غواړئ زه به ستاسو دعاء قبلوم)۔

بل ځائے ارشاد دے :

﴿ اٰجِبْ دَعْوَةَ الدّٰعِ اِذَا دَعَا فَلَیْسَتْ جِیْنُوْا لَیْ وَلَیُّوْمُنَا بَیْ لَعَلَّهُمْ یَرْشُدُوْنَ ۝ ﴾ (البقره).

(زه د دعاء کونکی دعاء قبلوم کله چہ مانه دعاء غواړی، پس تاسو هم زما قبولتیا وکړئ او ایمان راوړئ په ما، دے دپاره چہ هدایت بیامومی)۔ (دا مفهوم د آیت دے)۔

ایوب علیه السلام باره کښن الله فرمائی :

﴿ وَاٰیُوْبَ اِذْ نَادٰی رَبَّهٗ ۝ ﴾.

(او ایوب د الله نه دعاء او غوښتنه، پس الله ورله دعاء قبوله کړه)۔

دغه شان الله تعالی د تولو پیغمبرانو صفت دا کړے دے چہ : ﴿ وَكَانُوا یَدْعُوْنَآ رَغْبًا وَرَهْبًا وَكَانُوا لَنَا خٰشِعِیْنَ ۝ ﴾ (انبیاء).

(دوی به به مانه دعا غوښتنه په شوق او په ویرے سره، او ماته به ئے عاجزی کوله)۔

نور هم ډیر آیتونه قرآن کریم کښن ذکر دی۔ د قرآن مطالعه پکار ده۔ دے رساله کښن صرف اشارات کافی دی۔ په حدیث د حاکم کښن په روایت د علی رضی الله عنه

سره راغلی دی چه رسول الله ﷺ فرمائی :
الدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَعِمَادُ الدِّينِ وَنُورُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ.

(دعاء د مؤمن وسله، د دین ستن او د آسمانونو او د زمکوړنپراډه).

عائشه رضی الله عنها فرمائی : رسول الله ﷺ ارشاد فرمائیلې دے :

لَا يُغْنِي حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ وَالدُّعَاءُ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزَلْ،
وَإِنَّ الْبَلَاءَ يَنْزِلُ فَيَلْقَاهُ الدُّعَاءُ فَيُعْتَلِجَانِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

(یوه د تقدیر نه خه نشی لرلې کولې، او د دعاء د مصیبتونو نه فائده ورکوی، که راغلی وی او که روستو راځي. او بیشکه مصیبت نازلېږي نو دعاء ورله مخکې ورشي، پس تر قیامت پورې په جهگړه وی. یعنی هغه مصیبت نه راپرېږدي).

او ابن عمر رضی الله عنه فرمائی : رسول الله ﷺ اوفرمائیل : « دعاء د نازل شوو او غیر نازل شوو دواړو مصیبتونو نه فائده ورکوی. فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِالْدُّعَاءِ. (نو د الله بندگانو! دعا راتینګه کړئ) ».

ثوبان رضی الله عنه فرمائی چه رسول الله ﷺ فرمائیلې :
لَا يَرُدُّ الْقَدَرَ إِلَّا الدُّعَاءُ وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرُّ وَإِنَّ الرَّجُلَ
لَيَحْرُمُ عَنِ الرِّزْقِ بِالذَّنْبِ يُصِيبُهُ.

(تقدیر نه بدلوی مگر دعاء، او عمر نه زیاتوی مگر نیکی، او سره د رزق نه محرومېږي په سبب د گناه کولو).

دا حدیثونه مستدرک د حاکم راوړي دي. او د تقدیر بدلیدل او د عمر زیاتیدل، دا مسئله به روستو راشي.

په یو حدیث کښ دی :

الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ. (دعاء بعینه عبادت دے).

په یو بل روایت کښ دی چه په سند کښ ئې ضعف دے :
الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ. (دعاء د عبادت مغز او نلې دے).
خکه چه په دے کښ عاجزی او توجه ډیره وی.

د دعاء نه قبلیدو وجه

د دے ډیره وجه دی. یوه داده چه دا دعاء به وړانه وی، د الله او د رسول ﷺ درضا نه به خلاف وی. لکه یو سره نیکانو خلکو ته خیرې کوی. لکه چه بعضو نه مونږ

آوريدلى دى چه الله دے وهابيانو ته هدايت اوکړې، اوکه نه کيږي نو الله دے ئے غرق کړې. حال دا چه دا اهل حقو ته خيرے کول دى.

دويمه وجه داده چه زړه الله طرفته پوره متوجه نه وي په وخت د دعاء کښ. لکه بعضے خلقو دعاء کوي او اخره ديخوا گوري. اوبعض خبرے کوي او لاس ئے هم اوچت کړي وي. ددے مثال داسے دے لکه سرے لينده کښ کانړې کيدى خو لږه ئے راکارې، نو کانړے خائے ته ونه رسيږي. دارنگه دا دعاء هم الله ته نه رسيږي.

دريمه وجه د حرامو خوړل دى.

لکه حديث کښ راځي: ابو هريره رضى الله عنه فرمائي: رسول الله ﷺ فرمائيلى دى: «اے خلقو! الله پاک ذات دے، اونه قبلوى مگر پاک او حلال شے. او الله مؤمنانو ته په هغه خه حکم کړے، چه په هغه ئے پيغمبرانو ته هم حکم کړے. الله تعالى په قرآن کښ وئيلي دى: چه اے پيغمبرانو! خورئ د حلالونو، او نيك عمل کوي، زه ستاسو په عملونو خبرداريم. (سورت المؤمنون: ۵۱). او مؤمنانو ته ئے وئيلي دى: اے ايمان والو! خورئ د هغه حلالو مالونو

نه چه مونږ درکړې دى (بقره: ۱۷۲) بيا رسول الله ﷺ د هغه سرې ذکر او فرمائيلو چه اوږده سفرونه کوي، پریشان او گرد آلود وينتے ئے وي. او لاسونو ته آسمان طرفته نيولى وي. چه اے الله! اے ربه! يعنى سوالونه کوي. او حال ددے چه خوراک ئے حرام وي او خکاک ئے حرام وي، او جامے ئے حرامے وي. او په حرامو پاللے شوے وي. نو دده دعاء به څنگه قبوله شي؟» (مسلم).

څلورمه وجه: د گناهونو زنگ دے په زړونو.

پنځمه وجه: غفلت دے د الله تعالى نه.

شپږمه وجه: شهوت دے.

اوومه وجه: لهويات دى.

اتممه وجه: داده چه د دعاء په قبلیدو يقين نه لري.

حديث کښ راځي: اَدْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَّهِ.

(د الله نه دعاء غواړئ په داسے حال کښ چه ستاسو يقين وي په قبلیدو، او ياد ساتئ چه الله د غافله او لهوه کونکى زړه نه دعاء نه قبلوى).

(رَوَاهُ الْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ).

نهمه وجه: د گناھونو نه توبه نه ويستل دی:

لکه حدیث د مسند احمد کښ راځي: چه « بنی اسرائیلو ته څه بلا او تکلیف اور سیده. نو دوی یو میدان ته لاړل. الله تعالیٰ وحی او کړه د هغوی نبی ته چه دوی له خبر ورکړه، چه تاسو د میدان ته په نجسو بدنونو راغلی یئ. او تاسو ماته هغه لاسونه او چتوی چه په هغه تاسو وینه توی کړی دی، او تاسو کورونه د حرامو نه په دغه لاسونو ډک کړی دی. اوس چه کله زما غضب په تاسو سخت شه، نو تاسو مانه دعاء غواړئ. پس تاسو مانه لا لرم کیرئ.

لسمه وجه: استعجال (تادی کول) دی: یعنی انسان دا وائی چه ما ډیرمه دعاگانې او کړم. یوه هم قبوله نشوه. پس سترمه شی او دعاء پرېږدی.

حدیث کښ راځي: رسول الله ﷺ فرمائی: يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولْ قَدْ دَعَوْتُ رَبِّي فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي.
(رواه البخاری).

(قبلیږی ستاسو نه دیو کس دعاء تر څو چه جلتی اونه کړی، وائی چه ډیرمه دعاگانې م او کړم خو قبوله نشوه).

یو بل حدیث کښ راځي، رسول الله ﷺ فرمائی: لَا يَزَالُ الْعَبْدُ بِخَيْرٍ مَا لَمْ يَسْتَعْجَلْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَيْفَ يَسْتَعْجَلُ؟ قَالَ: يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ رَبِّي فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي.

(همیشه وی بنده په خیر کښ، تر څو چه جلتی اونه کړی، صحابو عرض وکړو، اے د الله رسوله! جلتی څه ته وائی؟ وې فرمائیل: انسان وائی: ډیرمه دعاگانې م او کړم خو الله قبوله نه کړم). (احمد).

یولسمه وجه داده: چه په دعاء کښ اخلاص نه وی. لکه وائی: الله او پیر بابا دې مل شه. او الله او کاکا صاحب دې اووه. داسه کلمه استعمالول ناجائز دی، بلکه دا د شرک خبره دی. سړمې پرې مشرک کیري.

دولسمه وجه: داده چه دعا په داسه وخت کښ او کړی چه په هغه کښ رسول الله ﷺ نه وی کړی. لکه د سنتونه پس په جمع سره دعاء وغیره. نورمې وجهې هم شته، خو زه دا رساله مختصره لیکم.

- ۴ - خلورم ادب : د اوداسه په حالت کښ دعاء غوښتل -
 ۵ - پنځم ادب : تر سینې پورې لاسونه اوچتول -
 ۶ - شپږم ادب : د دعاء په شروع کښ د الله حمدونه اوصفتونه کول -
 ۷ - اووم ادب : بیا په رسول الله ﷺ باندې درود وئیل -
 ۸ - اتم ادب : د حاجت غوښتلو نه مخکښ توبه وټول -

د دې ټولو آدابو نه پس دې الله تعالی ته متوجه شی او په مبالغې اوزاری، او په ویرې اورغبت سره دې دعاء اوغواړی - او د الله په مخکښ دې چاپلوسی اوکړی - او هغه ته دې د هغه په نومونو او صفتونو او په توحید سره وسیله پیش کړی - او د دعاء نه مخکښ دې خه صدقه خیرات اوکړی - نو ان شاء الله چه دا قسم دعاء به الله تعالی نه رد کوی -

او خاصکر هغه دعا، په کومه باندې چه رسول الله ﷺ د قبولتیا حکم لگولې وی -

لکه د دعاء داراتلونکی الفاظ استعمالول پکار دی -

- ۱ - نبی کریم ﷺ د یو سړی نه واوریدل چه داسه دعاء ئې

د دعاء آداب

- ۱ - حضور قلبی یعنی الله ته توجه کول - لکه مخکښ حدیث کښ تیر شو -

- ۲ - په دې اوقاتو کښ دعاء ښه قبلېږی :
 د فرض مانځه نه پس، او د تهجدو په وخت کښ -
 لکه حدیث کښ راځی :

قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ ؟ قَالَ : جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ وَذُبُرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوباتِ . رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ .

(چا تپوس اوکړو، اې د الله رسوله ! کومه دعاء ښه قبلېږی؟ وی فرمائیل : د شپې په آخری حصه کښ (د تهجدو په وخت) او د فرض مونځونو نه پس) -

- ۳ - د آذان کیدو په وخت -

- ۴ - د جُمعې د خطبې په وخت -

- ۵ - د جُمعې د ورځې د مازیگر نه پس -

- ۶ - د آذان او اقامت په مینځ کښ -

دا شپږ وختونه حدیثو کښ ذکر شوی دی -

- ۲ - دویم ادب : خشوع او خضوع سره دعاء غوښتل -

- ۳ - دریم ادب : قبله ته مخ کول -

کولہ:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُكَ بِاَنِّیْ اَشْهَدُ اَنَّكَ اَدَّتَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ
الْاَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِیْ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُولَدْ وَلَمْ یَكُنْ لَّهٗ کُفُوًا اَحَدٌ.

(اے اللہ! زہ تانہ دعاء پہ وسیلہ ددے کوم چہ زہ دا گواہی
کوم چہ تانہ سیوا بل اللہ او معبود نشته۔ تہ یواخے اوے
حاجتہ ئے۔ هغه ذات ئے چہ نہ د چانہ پیدا دے، اونہ ترے
خوک پیدا دی، او نشته دہ لرہ برابر هیخوک)۔

نو نبی ﷺ اوفرمائیل: دے سرے د اللہ نہ دعا پہ هغه نوم
اوکرہ چہ خوک پرے دعا اوکری نو قبلیری)۔
(رواہ ابن حبان عن عبد اللہ بن بریدہ)۔

۲ - د انس رضی اللہ عنہ پہ حدیث کنبی دی دا ویم: ﷺ
زہ د رسول اللہ ﷺ سرہ ووم، نو هغه دیو سرے نہ واوریدل
چہ د مانخہ نہ پس ئے داسے دعا کولہ:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُكَ بِاَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ الْمَنَّانُ
بَدِیْعُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِکْرَامِ يَا حَیُّ یَاقِیُّوْمُ.

(اے اللہ! زہ تانہ سوال کوم پہ وسیلہ د صفتونو ستا
سرہ۔ نشته لائق د عبادت سیوا ستانہ، تہ احسان کونکے
ئے، او ناشنا پیدا کونکے د آسمانونو اوزمکے ئے۔ اے د

لویی اود عزت خاوندہ! اے ژوندیہ اے تدبیر کونکیہ!)۔
نورسول اللہ ﷺ اوفرمائیل: «دے سرے د اللہ پہ اسم
اعظم سرہ دعا اوکرہ، اودا داسے نوم دے چہ پہ دے سرہ د هر
چا دعا قبلیری، او پہ دے هر حاجت پوره کیبری»۔
(رواہ ابن حبان و اصحاب السنن)۔

۳ - د اسماء بنت یزید نہ روایت دے چہ رسول اللہ ﷺ
اوفرمائیل: «د اللہ اسم اعظم پہ دے دوه آیتونو کنبی دے:
وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَاحِدٌ، لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ.

(البقرة: ۱۶۳)۔

اود سورت آل عمران پہ شروع آیتونو کنبی:
اَلَمْ اَلَلّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ. (رواہ الترمذی)۔
د اللہ رب العزت حکمت دے پہ پتولو د بعضے شیانو
کنبی۔ لکه لیلۃ القدر، او پہ ورخ د جُمعے کنبی یو ساعت د
دعا د قبلیدو وی هغه هم نامعلومه وی۔ دارنگہ خاتمه
وغیرہ۔ دارنگہ اسم اعظم هم اللہ رب العزت پوره نہ دے
بنکارہ کرے، دے دیارہ چہ انسان ورپسے کوشش اوکری، او
د اللہ تہول صفتونہ اووائی۔

۴ - عَنْ اَنَسٍ وَّابِیْ هُرَیْرَةَ وَرَبِیْعَةَ بْنِ غَامِرٍ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمْ

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: اِلْطَوُّا بَيَّا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ.
(رواه الحاكم وأحمد).

(انس، ابو هريره اور يبعه بن عامر رضی اللہ عنہم فرمائی کہ رسول اللہ ﷺ اوفرمائیل: «پہ یا ذالجلال والاکرام باندے کلک شیء او ہمیشہ والے پرے اوکریں پہ دعا کیں»۔

۵ - د ابو هريره - رضی اللہ عنہ - نہ روایت دے کہ «رسول اللہ ﷺ بہ کله مبالغہ او کوشش پہ دعا کیں کولو، نو داسے بہ ئے وئیل: یا حی یا قیوم ... الحدیث»۔ (ترمذی)۔

دترمذی پہ بل روایت کیں راحی «کہ کله بہ رسول اللہ ﷺ یو کار خفہ کرو، نو داسے بہ ئے فرمائیل پہ دعا کیں: یا حی یا قیوم برحمتک استغیث»۔

۶ - سعد بن ابی وقاص رضی اللہ عنہ فرمائی: رسول اللہ ﷺ اوفرمائیل: «دیونس علیہ السلام دعا کہ کله هغه دماهی پہ خیتہ کیں کریں وہ:

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ
(انبیاء: ۸۷)۔

پہ دے دعاء باندے کہ کوم مسلمان بندہ پہ یو حاجت کیں دعا اوغواپی نو ضرور بہ اللہ د هغه دعا قبلوی» (ترمذی)۔

بل روایت کیں دی: کہ «دادعاء د هر مصیبت نہ د خلاصی ذریعہ ده»۔ رواه الحاكم۔

اوبل روایت کیں دی: «چا کہ دادعاء پہ بیماری کیں خلربست خلہ اووئیلہ، نو کہ چرتہ مړ شو نو شهید بہ وی۔ او کہ جوړ شو، نو بخښنه بہ ورته اوشی»۔ (الحاکم)۔

د مصیبت دعاء

بخاری او مسلم کیں دی کہ رسول اللہ ﷺ بہ د مصیبت پہ وخت کیں دادعاء فرمائیلہ:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ.

د غم او د هَم دعاء

پہ مسند احمد کیں د ابن مسعود رضی اللہ عنہ نہ روایت دے کہ نبی کریم ﷺ فرمائی: «نہ رسیږی یو کس ته هیچرے خه غم یا هَم، پس کہ دادعاء اووائی:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ اَمَتِكَ ، نَاصِیْتِیْ
بِیْدِكَ ، مَا ضَیَّ فِیْ حُكْمُكَ ، عَدَلٌ فِیْ قَضَائِكَ اَسْأَلُكَ
اَللّٰهُمَّ بِكُلِّ اِسْمٍ هُوَ لَكَ سَمِیْتُ بِهِ نَفْسُكَ اَوْ عَلِمْتَهُ
اَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ اَوْ اَنْزَلْتَهُ فِیْ كِتَابِكَ اَوْ اسْتَاثَرْتَ بِهِ فِی
عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَكَ اَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِیْعَ قَلْبِیْ وَنُورَ
صَدْرِیْ وَجَلَاءَ حُزْنِیْ وَذَهَابَ هَمِّیْ .

نو الله به لرے کړې غمونه او خفګانونه دده او په بدله
کښن به ورله خوشحالی ورکړې۔ نو چا عرض او کړو چه : یا
رسول الله ! نه ئے زده کوو ؟ نو وی فرمائیل : ولے نه ! چا چه
واریده نو هغه له پکار دی چه زده ئے کړې۔

ابن مسعود رضی الله عنه فرمائی : په هر نبی باندې به
چه کله خه مصیبت راغی ، نو هغه به په سبحان الله سره
امداد طلب کولو۔

غَلَّ نَهْ دَبَجْ کیدو دعاء

حسن بصریؒ فرمائی : « د ابو المعلق په نوم یو صحابی
وو ، هغه تاجر وو۔ یوه ورځ یو غل گیر کړو۔ ورته ئے اووئیل
: چه زه درنه مال اخلم ، او قتل کوم دے هم۔ نو هغه د
خلورو رکعتو اجازت او غوښتلو۔ نو په آخره سجده کښ

ئے دادعاء او غوښتله :

بَارِزْ دُودُیَا وَدُودُیَا ذَا الْعَرْشِ الْمَجِیدِ یَا فَعَالًا لِّمَا تُرِیدُ
اَسْأَلُكَ بِعِزِّكَ الَّذِیْ لَا یُرَامُ وَبِمُلْکِکَ الَّذِیْ لَا یُضَامُ ،
وَبِنُورِکَ الَّذِیْ مَلَأَ اَرْكَانَ عَرْشِکَ اَنْ تَکْفِیْنِیْ شَرَّ هَذَا اللَّیْلِ
بَاُغِیْثٍ اَغِیْثِیْ یَا مُغِیْثُ اَغِیْثِیْ .

درې ځله ئے دادعاء او کړه۔ نو الله د آسمان نه د هغه غل د
وژلو دپاره یو ملائک راولېږله۔

حسن بصریؒ وائی : چا چه اودس او کړو ، او خلور رکعته
مړنخ ئے او کړو ، او دادعاء ئے اووئیله ، نو الله تعالیٰ به ئے
قبوله کړې۔ که په ده خه غم وی او که نه وی ۔

(رواه ابن ابی الدنيا عن الحسن).

نصل : دعاء دوسلے پشان ده :

خودومره خبره یاده کړه چه وسله هله کار کوی کله چه
مېقوی او مضبوط وی ، او خه مانع نه وی لکه په دشمن
خه زغره یا خود نه وی ، نو پوره کار کوی۔ دارنگه چه دعا
وی او په توجه سره وی ، او نور خه مانع د قلیدو نه وی ،
لکه بعض موانع مونږ مخکښ بیان کړل ، نو دُعایا ښه
کار کوی۔

بعضِ خلق وائی چہ دُعا تہ ہیخ ضرورت نشته۔ خُک
چہ داشے بہ الله یا لیکلے وی پہ تقدیر کنس یابہ ئے نؤ وی
لیکلے۔ کُہ لیکلے وی، نو دُعا تہ حاجت نشته۔ اوکہ نؤ وی
لیکلے، نو بیا ہم دُعا تہ حاجت نشته۔ دا قِسم خلق سخت
جاہلان دی۔ مونہ الزامًا وائیو چہ ستا موروالے اوتندہ
ماتیدل او بچی پیدا کیدل بہ الله یا لیکلی وی یانہ، کُہ
لیکلی ئے وی، بیا روتیٰ خورلو او اوبہ خُکلوتہ حاجت
نشته اونہ وادہ کولو تہ حاجت شتہ۔ اوکہ نؤ ئے وی لیکلی،
نو بیا یے ضرورتہ کارولے کوئے؟

بعضِ خلق وائی چہ پہ دُعا ہیخ نؤ کیڑی۔ لیکن دا
صرف عبادت دیے۔ کول ئے پکوردی۔ دا خلق ہم غلط
وائی۔ بلکہ:

صحیح خبرہ دادہ چہ ہر شے الله پہ تقدیر کنس لیکلے،
لیکن سرہ دَاسبابونہ۔ مثلاً موروالے الله لیکلے دیے، او
سبب، ئے ورلہ خوراک لیکلے۔ دارنگہ تہ چہ خُہ حاجت
غوارے، ہغے دپارہ الله دُعاء سبب گرزولے دیے۔ نو خُک چہ
دُعا پریردی ہغہ جاہل دیے۔

صحابو تہ دا فضیلتونہ معلوم وو، خُکہ پہ ہر خُک

کنس بہ ہغوی الله تہ متوجہ کیدل او دُعا بہ ئے غوبنتلہ۔
حدیث دَابن ماجہ کنس راحی:
مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ.
«خُک چہ د الله نہ دُعا نہ غوارے، الله پہ ہغہ غضب
کوی»۔

نو معلومہ شوہ چہ الله تعالیٰ پہ سوال او تضرع سرہ
راضی کیڑی۔ او دُنیا کنس زمونہ د مسلمانانوبل مقصد
نشته بغیر درضا کولو د الله نہ۔

پہ حدیث کنس راحی چہ الله فرمائی: «زہ الله یم، مانہ
سیوابل معبود نشته۔ کلہ چہ زہ راضی شم، نو برکت
اچوم، اوزما دَبرکت خُہ انتہاء نشته۔ اوکلہ چہ زہ د چانہ
خفہ شم، نو بیا پرے لعنت کوم، اوزما لعنت تر اوو پُشتونو
پورے رسیڑی»۔ (مسند احمد)۔

پس الله پہ کومہ خبرہ زیات خوشحالیڑی ہغہ د
گناہونو دَپریخودلو پہ وجہ رضا کیڑی۔ او دَ تقویٰ معنی
ہم دادہ د گناہ نہ حان ساتل۔

نو دَ دنیا دَہولو مصیبتونو سبب گناہونہ دی، لکہ
قرآن مجید کنس الله فرمائی:

﴿وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ﴾. (شوری).

(کوم مصیبت چه تاسو ته رسیږي هغه ستاسو د عمل په وجه، او الله خو د ډیرو نه معافي کوي).

لیکن دا خبره یاد ساتل پکار دی چه د خیر او د شر اسباب معلومول ضروری دی. او دا په تجربه او په علم التاريخ او په آوریډلو دا اخباراتو ماضیو او خصوصاً په قرآن پاک کښ سوچ کولو سره انسان ته حاصلیږي. او بیا په علم الحديث کښ سوچ کول دی. او قرآن او سنت د ټولو شیانو اسباب بیان کړی دی.

دویمه خبره داده: چه د نفس غلط فهمی نه ځان ساتل ضروری دی. ځکه چه انسان دا بڼه پیژني چه گناه، غفلت او شهوت ضرری شیان دی، لیکن دې په غلط فهمی کښ پریوزی او، وائی چه الله غفور رحیم دے.

او کله وائی: توبه به وباسم.

او کله یو دوه رکعتہ نفل اوکړي، نو ځان معصوم حسابوي.

او کله وائی: تقدیر کښ به مقرر وی داسه. او کله وائی:

تول خلق داسه کوي، نوکه ما اوکړو، نو څه چل اوشه. او ډیر خلق دا گمان کوي، که زه هر څومره گناهونه اوکړم، او استغفر الله او وایم پس ختم به شی.

او بعض وائی چه گناهونه کوه، او بیا سل ځله: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ او وایه: بس گناه به دې زائله شی.

او بعض وائی: اَلْتَنَزُّهُ مِنَ الذُّنُوبِ جَهْلٌ بِسَعَةِ عَفْوِ اللَّهِ. (د گناهونو نه ځان ساتل د الله په فراخه عفو نه ناخبري ده). او بعض وائی: زه مجبور یم.

او بعض وائی: پردو زنانو ته کتل جائز دی، ځکه چه دا خوبه رته راوتی دی.

او بعض وائی چه مونږ به خپل پیران بچ کوي. او هغوی به مونږ له سفارش کوي.

او بعض وائی: مونږ میان گان او سیدان یو. ز مونږ گناهونه به ز مونږ مشران معاف کوي په سفارش سره.

او بعض وائی: حدیث کښ راځی چه الله فرمائی: زه د بنده د گمان سره یم په ما باندې. پس ز مونږ په الله دا گمان دې چه جنت ته به مو بوزی.

لیکن دا خبره صحیح نه ده، ځکه چه په الله هغه سړی

صحیح گمان کولے شی خوک چہ د ہغہ تابعداری۔ او
نافرمان پہ اللہ بنہ گمان نشی کولے، لکہ یو مرئیے وی ہغہ
اوتختی، کلہ چہ ہغہ واپس راوستے شی، نو د ہغہ گمان
دا وی چہ مولیٰ بہ سزارا کوی۔

دیے وجہ نہ حسن بصری فرمائی :

إِنَّ الْمُؤْمِنَ أَحْسَنَ الظَّنِّ بِرَبِّهِ فَأَحْسَنَ الْعَمَلِ، وَإِنَّ الْفَاجِرَ
أَسَاءَ الظَّنِّ بِرَبِّهِ فَأَسَاءَ الْعَمَلِ.

(مؤمن پہ خپل رب بنہ گمان لری خکھ نیک عمل
کوی، او بدکارہ سرے پہ اللہ غلط گمان لری نو خکھ غلط
اعمال کوی)۔

پہ اصل کسبن دا دشیطان دھوکے او حرے وی۔ راشہ
اوگورہ چہ خومرہ خوف وو د رسول اللہ ﷺ، چہ یو کرن
ورسره شپہر یا اووہ اشرفی وے، نو د شپے خوب نہ ورتلوا
پہ مرض وفات د ہغہ کسبن عائشہ رضی اللہ عنہا تہ
فرمائیلی وو چہ خرچ ئے کرہ۔ لیکن ہغے د خہ مشغولتیا
پہ وجہ خرچ نکریے۔ نو نبی ﷺ اوفرمائیل چہ خہ گمان دے
د اللہ د نبی، کہ اللہ سرہ ملاؤ شی او دا روپی ورسره وی؟
امام معروف فرمائی :

رَجَاؤُكَ لِرَحْمَةٍ مِّنْ لَا تُطِيعُهُ مِنَ الْخُذْلَانِ وَالْحُمَقِ.
د ہغہ چانہ امید ساتل چہ تہ د ہغہ تابعداری نہ کوی
دا خوشرمدگی او کم عقلی دہ۔

او حسن بصری تہ چا اوویئل چہ :

أَرَأَيْتَ طَوِيلَ الْبُكَاءِ فَقَالَ : أَخَافُ أَنْ يُطْرَحَنِي وَلَا يُيَالَى.

زہ تاوینم چہ تہ دیرزیات ژا پرے دا ولے؟ نو ہغہ ویئلے :
ماسرہ دا ویرہ دہ چہ اللہ بہ مے اور تہ گذار کپی او ہغہ د
ہیچا پرواہ نہ لری۔

او حسن بصری دا ہم فرمائیلی دی : چہ بعض خلق
امیدونہ د مغفرت لری، نو د دنیا نہ یے تویے لا پرشی۔

اونبی کریم ﷺ فرمائی :

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ.

«اے د زپرونو اپونکیہ ! زما زپہ پہ خپل دین باندے
مضبوط کرہ»۔

اوداہ ئے ہم فرمائیل چہ « زپرونہ د اللہ پہ دوو گوتو کسبن
دی۔ کرم خوائے ئے چہ غواپی اپوی ئے »۔

یوروایت کسبن دی چہ « نبی ﷺ جبرئیل علیہ السلام تہ
اوفرمائیل : خہ وجہ دہ چہ میکائیل علیہ السلام نہ

خاندی؟ نو هغه ورته اووئیل : میکائیل د هغه ورځ نه را په دیخوا نۀ دی خندلی، کله نه چه اور پیدا شوے دے۔

یو روایت کښ راځی، چه نبی ﷺ یو کرت یو جماعت اولیده، نو تپوس ئے اوکړو چه ولے راجمع شوی دی؟ نو ډا اووئیل چه قبر کنی۔ نو نبی ﷺ په منډه لاړو او قبر خوا کښ کیناستو، او په ژړا شو، تردے چه زمکه ئے په اوښکړ لونده کړه۔ او بیائے مونږ ته ارشاد اوفرمایه: اے رونه راځ ورځے دپاره تیاری اوکړئ۔ (مسند احمد)۔

دا قسم روایتونه نور هم ډیر زیات دی۔

نو مقصد داشۀ چه هسے امیدونه نۀ دی کول پکار۔ بلکه اعمال صالحه پکار دی۔ او خوفِ الهی ډیر ضروری شے دے۔

پس دتولو گناهونو نه خان بچ کول پکار دی، ځکه چه مخکښ بیان شو چه دتولو مصیبتونو سبب معصیتونه دی۔ او د نعمتونو دراتلو لوئے سبب تقوی دے۔ لیکن دا اوس ډیره کمه شوے دے۔ او حال دادے چه قرآن پاک کښ چه الله پاک په تقوی خومره زور ورکړے دے۔ هغه پتۀ دے۔ په سورت بقره کښ الله پاک پنځه ډیرش کرته دتقوی

ذکر کړے دے۔ باقی قرآن خو ترے ډک دے۔

د گناهونو ضررونه:

زۀ مختصر یو څو ضررونه او بد اثرات د گناهونو لیکم، چه زۀ اوبدن ته په دنیا او آخرت کښ ضرر ورکوی۔ هر انسان د خپلے کامیابی دپاره کوشش کوی۔ خو لیکن شیطان دانسان نه دشمن دے۔ هغه صحیح لاره د کامیابی دانسان نه هیره کړے دے۔ پس هوښیاریدل پکار دی او د شیطان سره عداوت کول پکار دی۔

۱- اول: د علم نه محرومیتیا:

د علم نه محرومیتیا د گناه په وجه کیږی۔ علم نور دے، او گناه دغه نور مړ کوی۔ لکه د امام شافعیؒ په باره کښ راځی چه کله دوی د امام مالکؒ نه تعلیم شروع کړو۔ نو امام مالکؒ ته دده زیرکتیا او پوهه او عقل معلوم شۀ۔ نو دۀ ته ئے اوفرمائیل:

إِنِّي أَرَى اللَّهَ قَدْ أَلْقَى عَلَيْكَ نُورًا فَلَا تُطْفِئُهُ بِظُلْمَةِ الْمَعْصِيَةِ.
(زۀ وینم چه الله په تا باندے نور اچولے دے۔ نو د گناه د تیارے په وجه ئے مړ نۀ کړے)۔

امام شافعیؒ فرمائی:

شَكُوتٌ إِلَهِ. وَكَيْفَ سُوءَ حِفْظِي
فَأَرْشَدَنِي إِلَى تَرْكِ الْمَعَاصِي

(ما خپل استاذ وکیع ته د حافظے د کمزوری شکایت اوکړو، نو هغه ماته د گناهونو نه د بچاؤ وصیت اوکړو۔

فَإِنَّ الْعِلْمَ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ
وَفَضْلُ اللَّهِ لَا يُعْطَى لِعَاصِي

(حکمه علم د الله فضل دی، او الله خپل فضل نافرمان ته نه ورکوی)۔

۲ - دویم: گناهونه د رزق او د مال نه د محرومه کیدو سبب دی۔ حدیث کتب راحی: ((انسان د گناه په سبب د رزق نه محرومه کیږي))۔ (مسند احمد)۔

نو تقوی سبب د رزق او گناه سبب د فقر دی۔

۳ - درېم: گناهونه سبب د وحشت دی۔ انسان ته هېڅ شے بیا مزه نه ورکوی۔ اگرکه د ټوله دنیا مزه راجع شی۔ لیکن په دې وحشت د زړه هغه څوک پوهیږي چه احساس په کښ وی، ځکه چه:

وَمَا لِمَيِّتٍ يَخْرُجُ مِنْ إِيْلَامٍ.

مړې د زخمی کیدو په درد نه پوهیږي۔

۱ - څلورم: د گناهونو په سبب د انسان او د نورو خلکو ترمنځه یو وحشت او یې محبتی واقع کیږي، خصوصاً انسان د نیکانو خلکو نه وړاندې کیږي، هغوی ته به هم بد معلومیږي فطرتاً۔ او دې هم د هغوی نه نڅنی۔ او څومره چه لرې وزی، هغومره شیطان ته نژدې کیږي۔ تردې چه دا وحشت دده اود ښځې او د بچو او د خادمانو ترمنځه راشي، نو بیابانه هیڅوک تابعداري نکړي۔

لکه بعض علماء فرمائی: چه زه کله د الله څه نافرمانی اوکړم۔ نو هغه زه د خپلې ښځې او د خپل څاروی (سورلي) په اخلاقو کښ پیژنم۔

۵ - پنځم: گناهونه سبب د گرانۍ او سختۍ د کارونو دی په دې باندې۔ پس هر خوا چه مخ کړي، نود هر کار دروازه به پرې بنده وی۔ او بابه سخته وی۔ ځکه څوک چه د الله نه ویره کوی نو: ﴿يَجْعَلُ لَهُ مِنْ أَمْرِهُ يُسْرًا﴾۔ الله به ورله کارونه آسان کړي۔ (الطلاق)۔

نو څوک چه تقوی معطله کړي، نو هر کار به ورته الله پاك سخت کړي۔

۶ - **شپڻم** : په زړه باندې به ئه تياره راشي، تردې چه دې به پرې داسې پوهيږي لکه د شپې په تياره چه سرې پوهيږي. ځکه چه طاعت نور دې او معصيت (گناه) تياره ده. او کله چه دا تياره ډيره شي، نو سرې بيا په بدعاتو او گمراهي کښ واقع شي. او دې نه پوهيږي. لکه يوروند سرې په لاره روان وي، او مخکښ کنده راشي او دې خبر نه وي، نو په کښ ور او غورزيږي. پس دا تياره بيا په مخ باندې تياره راولي، نو هر څوک ئه پيژني، لکه تاسو تجربه او کړئ. چه پوليس والا چه کله گاډي ته را اوخيژي، نو په فاسقانو خلقو گوته وهي. ښه او خراب بيل پيژني.

عبد الله بن عباس رضى الله عنه فرمائي :
 إِنَّ لِلْحَسَنَةِ ضِيَاءَ فِي الْوَجْهِ وَنُورًا فِي الْقَلْبِ وَسَعَةً فِي الرِّزْقِ وَقُوَّةً فِي الْبَدَنِ وَمَحَبَّةً فِي قُلُوبِ الْخَلْقِ، وَالْمَغْصِبَةُ بِضِدِّ ذَلِكَ.

(د نيکي اثر په مخ باندې د حُسن او د تازگي وي، او په زړه کښ رنډا وي، او په رزق کښ فراخي وي، او په بدن کښ طاقت وي، او خلق ورسره محبت ساتي. او گناه کښ ددې په ضد شل: ملاويږي. يعنې تورواله د مخ او تياره د زړه او

نيکي د رزق او کمزوري د بدن او د خلقو په زړونو کښ ورسره نفرت).

۷ - **اووم** : زړه او بدن کمزوري کوي، ځکه چه د مؤمن ايماني طاقت په زړه کښ وي، او کله چه زړه طاقتور وي، نو بدن کار کوي، او کله چه زړه بزدل کمزوري وي. نو بدن کارنشي کول. لکه د کافرانو څومره بدني او مالي طاقتونه وي. ليکن صحيح مؤمنانو ته نشي تينگيدې، لکه : صحابه کرامو رضى الله عنهم واقعات مشهور دي.

۸ - **اتم** : د گناه د وجه نه انسان د ډيرونیکيو نه محروم شي. چه هره نيکي د ټوله دنيا نه بهتره وي. مثلاً سرې فلم ته لاړ شي، نو مونځ ترې قضا شي، او د ذکر نه غافله شي. د غلا چل زده کړي، د زنا چل زده کړي. مال بې ځايه خرچ شي، وخت عبث تير شي. دارنگه ته په کښ فکر اوکړه چه څومره ضررونه دي؟ انسان د خپلې خوشحالي کوشش کوي، او حال دادې چه ځان هلاکوي.

۹ - **نههم** : گناه د عمر او د رزق د کموالي سبب دې. او نيکي د عمر او د رزق د ډيروالي سبب دې. لکه په حديث د ابن ماجه کښ راځي : «عمر لره صرف نيکي زياتوي، او

تقدير لره صرف دعا رد کوی۔ الحديث۔

بیا دلتہ پہ ڊیروالی د عمر کنب د علماؤ درے رائے دی :
بعض فرمائی : د عمر د ڊیروالی نہ مراد د خیر او برکت
ڊیروالے دی۔ یعنی عمر بہ لږ وی، اوفائے او طاعتونہ بہ پہ
کنب ڊیروی۔

دویم دا چہ : مراد د ڊیروالی د عمر نہ حقیقہ ڊیروالے
دی۔ اللہ د ہر شیء د پارہ اسباب مقرر کری وی، لکہ د
صحت، مرض، غنی، فقر د پارہ ئے چہ اسباب مقرر کری
دی۔

دریم قول دادے : چہ اعلیٰ ژوند ہغہ دی چہ دانسان زرہ
پہ کنب د اللہ پاک سرہ ترلے وی۔ او د ہغہ سرہ پہ کمال درجہ
کنب محبت وی۔ چہ د ہغہ محبت پہ مقابلہ کنب ہیخ
شے نہ غورہ کوی۔ نو کله چہ انسان پہ معصیت او
نافرمانی کنب اختہ شی، نو دی مری دی، او عمر ئے ختم
دی۔ دی وجہ نہ کافرانو تہ اللہ پاک مری ویلی دی۔

لنہہ داشوہ چہ عمر د انسان د ژوند مودی تہ وائی۔ او
ژوند ہغہ دی چہ انسان پکنب د اللہ سرہ پورہ محبت
او تعلق ساتی، او د ہغہ رضا پہ ہر شی غورہ کوی۔ او د

گناہ پہ وجہ دا حال ختمیری۔

۱۰۔ **لسم** : د گناہ نہ گناہ پیدا کیږی۔ بیا انسان ترے
نہ شی وتلے۔ بعض علماؤ ویلی دی چہ :
إِنْ مِنْ عُقُوبَةِ السَّيِّئَةِ السَّيِّئَةِ بَعْدَهَا.

(د گناہ یو عذاب دادے چہ د بلے گناہ توفیق انسان تہ
ملا ږیږی)۔

اونیکي ددی خلاف ده۔ تردے چہ پہ بعض انسانانو کنب
بیا دا گناہونہ کلک شی۔ کد د نیکی خائے تہ راشی۔ یا
ورته خوگ د دین خبرہ کوی، نو تنگ شی۔ او همدارنگہ
بعض نیکان خلق د گناہ پہ خائے کنب تنگیږی۔ لکہ مہی
چہ د اوبونہ لرے شی۔ تردے چہ بعض گناہونو کنب ہیخ
خوند نہ وی۔ لیکن د هغہ زرہ پہ نیکی تنگیږی، نو حکہ
هغہ گناہ کوی۔ پہ بل شی ئے ساعت نہ تیریری۔

۱۱۔ **یولسم** : او د ویرے خبرہ خو داده چہ د گناہ پہ
وجہ د زرہ نہ ارادہ د توبے کمزورے کیږی۔ تردے چہ هغہ
گناہ دد عادت او گرخی۔ نو بیا ورته هغہ خد گناہ نہ
پسکاری، هسے پہ خولہ بہ توبے ډیرے اویاسی، او زرہ کنب
به ئے ارادہ هم د هغہ کار وی۔ کد زنکدن راشی، نو هم توبہ

نہ اویاسی۔ او الله پاك بيا توفيق هم نه ورکوی۔ وجہ دادہ
چہ گناہونہ د مخکنیو خلقو میراث دے، مثلاً هلكاوتہ
راتلل دا میراث د قوم لوط دے۔ او ناپ تول کنس کس کول
دا میراث د قوم شعيب دے۔ او فسادونہ اولوئی کول د
فرعونیانو میراث دے۔ او تکبر او تجبر کول د قوم هود
میراث دے۔ او همدارنگہ نور واخلہ۔

اوپہ دے گناہونو هغوی الله هلاك کړی دی۔ نو کیدے
شی چہ الله هم دغه عذاب په دے نافرمان بنده راوولی۔
حکہ چہ دہ هم د هغوی جامے آغوستی دی۔

لکه په مسند احمد کنس د ابن دینار قول دے: چہ «الله
بعض نبیانو ته وحی اوکړه، چہ خپل قوم ته اووایه چہ زما
د دشمنانو نو په خائے کنس مه داخلېږئ او د هغوی لباس
مکوی، او د هغوی پشان سورلی مکوی۔ او د هغوی
پشان خوراک مه کوی۔ کنی نو تاسو به هم زما دشمنان
جوړ شئ»۔

بل حدیث کنس دا جمله راغله ده:

مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ.

«خوځ چہ د چاسره ځان مشابه کوی، هغه به د هغوی

سره وی په آخرت کنس»۔

(مسند احمد)۔

۱۲ - **دولسم:** د گناه په وجه انسان د الله په نیز ذلیل

اوسپک وی۔ او د الله د نظر د رحمت نه غورزیدلے وی۔

حسن بصری یوه عجیبه خبره کړې ده:

فَانْزَا عَلَيْهِ فَعَصَوْهُ وَلَوْ عَزُّوا عَلَيْهِ لَعَصَمَهُمْ.

(دا مجرمان په الله سپک دی، حکم الله د نافرمانی توفیق

ورکړو۔ او کچرته د الله په نیز عزت مند وې، نو الله به بچ

کړی وې)۔

او کله چہ یو انسان الله پاك سپک کړی، نو:

فَمَا لَهُ مِنْ مُّكْرِمٍ.

نو خوځ به عزت ورکړی؟ یعنی هیشوک عزت

ورکونکے بیا نشته۔ اگر که خلق ته تعظیم او توقیر کوی د

وجہ د خوف د هغه دشمن نه۔ یا د خه لالچ په وجه۔ لیکن

کله چہ هغه ختم شی یا دے غائب شی، نو بیائے دشمن

وی، او زړه کنس ته سپک گنړی۔

۱۳ - **د یارلسم:** بنده چہ کله نافرمانی کوی نو گناه

بیا ورته سپکه او وړه ښکاری۔ او کله چہ انسان گناه وړه

او گنہری، نو دے هلاك شے۔ حدیث کنبس راخی : منافقہ
خپل گناھونہ داسے بنکاری لکه میچ په پوزه کینی، نو دے
ئ په اشارے سره پاخوی، هیخ پرواه پرے نکوی۔
(رواه البخاری عن ابن مسعود رضی اللہ عنہ).

خوار لسم : نور خلق او حیوانات گنهگار ته خیرے
کوی، ځکه چه هغوی ته دده په وجه نقصان رسی۔

ابو هريره رضی الله عنه فرمائی :
إِنَّ الْخُبَارَى لَتَمُوتُ فِي وَكْرِهَا مِنْ ظُلْمِ الظَّالِمِ.

(زانړی یا خړاړ په خپلو جالو کنبس مری، د وچه د گناه د
مجرم نه)۔

مجاهد فرمائی : حیوانات په نافرمانو خلقو لعنتونه
وایی۔ ځکه چه قحطونه د انسانانو د گناه په وجه راخی۔
عکرمه فرمائی : د زمکے ځناور تردی چه گونگتې او
لرمانان وایی چه باران زمونږ نه بند شو په سبب د گناه د
انسان۔ پس په گنهگار باندې ېے گناه مخلوق لعنت وایی۔
۱۵ - پنځلسم : د گناه نه ذلت پیدا کیږی۔ ځکه چه
عزت خو په طاعت د الله تعالیٰ کنبس دے۔

قرآن پاک کنبس راخی : فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا. (فاطر).

څوك چه عزت غواړی نو د الله په طاعت سره دے طلب
کړی ځکه چه عزت ټول د الله سره دے۔

بعض سلفو به داسے دعا کوله :
اللَّهُمَّ اعْزِنِي بِطَاعَتِكَ وَلَا تُذِلَّنِي بِمَعْصِيَتِكَ.

اے الله استاد طاعت په وجه عزت راکړه، او ستاد
نافرمانی په وجه مے ذلیله کوه۔

حسن بصری یوه خبره هر سړی لره یا دول پکار
دی۔ ډیره مزیداره ده۔

إِنَّهُمْ وَإِنْ طَقَطَقْتُ بِهِمُ الْبِغَالُ وَهَمَلَجْتُ بِهِمُ الْبَرَاذِينُ إِنَّ
ذُلَّ الْمَعْصِيَةِ فِي رِقَابِهِمْ أَبِي اللَّهِ إِلَّا أَنْ يُذِلَّ مَنْ عَصَاهُ.

(نا فرمان خلق اگر که دوی په قچرو په مزه روان وی او په
بند کړه کره آسونو ناست وی، او هغه په تیزه روان وی، او
هم هم کوی، مگر د گناه چه کوم ذلت دے، هغه د دوی
ځټونو پورے نخته دے، الله خامخا خپل نافرمان ذلیله
کوی)۔

لکه اوس او گوری دا مالداره سرمایه دار خلق چه کله
نافرمان وی، نو څومره بد شکله بد اخلاق ذلیل وی۔ نو
که غریب نافرمان وی، هغه ته خوبیا څوک گوری هم نه۔

پہ دے خبرہ ژوندی زړه والا پوهیږی۔

ابن مبارک یو څو ډیر بنسکلی شعرونه وئیلی دی:

رَأَيْتُ الدُّنُوبَ تُمِيتُ الْقُلُوبَ

وَقَدْ يُوْرِثُ الدَّلَّ إِذْمَانَهَا

ما گناهونه اولیدل چه زړه مړ کوی، او ذلت پیدا کوی
همیشه والے د گناهونو۔

وَتَرَكَ الدُّنُوبَ حَيَاةَ الْقُلُوبِ

وَخَيْرَ لِنَفْسِكَ عَصِيَانَهَا

او د گناهونو پرینسودل زړه ژوندی کوی، او د نفس دپاره
غوره شے د نفس نه منل دی۔

وَهَلْ أَفْسَدَ الدِّينَ إِلَّا الْمُلُوكُ

وَأَحْبَارُ سُوءٍ وَرُهْبَانُهَا

دین چه څومره بادشاهانو او دنیا پرستو ملایانو او عیش
پرستو پیرانو خراب کړو۔ نو دومره بل چانه دے خراب
کړی۔

۱۶ - **شپاړسم:** دا عصیان عقل هم خرابوی۔ ځکه چه

عقل نور دے او گناه تیارة ده۔ نو بس نافرمان همیشه کم
عقل وی۔ ېه ځایه خبری ېه ځایه کارونه کوی۔

۱۷ - **اولسم:** دا وجه د مخکنی وجه بیان دے:

علماء وئیلی دی، کوم انسان چه نافرمانی او عصیان
کوی، نو دهغه عقل ختم وی۔ ځکه چه که انسان فکر
او کړی، چه زړه خو الله پیدا کړی یم، د طاعت دپاره۔ او د
هغه په قبضه کښ یم۔ او هغه په ما خبر دے۔ او زړه د هغه
په کور کښ اوسیرم۔ او ملائکے راته گوری۔ او قرآن مے
منع کوی۔ او ایمان مے منع کوی۔ د مرگ واعظ موجود
دے او اور د جهنم شته، او دا فکر ورسره او کړی چه د گناه
په وجه دسپړی نه په دے لږ غوندے خوند باندے د دنیا اود
آخرت ډیرے فائدے خرابے شی۔ نو بیا به چرته گناه ته
وړاندے نشی۔ او که وړاندے کیږی سره ددے موانعونه، نو
هغه ې عقله او جا هل دے۔

۱۸ - **اتلسم:** د گناه په وجه په زړه زنگ راځی۔ لکه

حدیث کښ راځی چه زړه زنگین کیږی لکه وُسپنه۔

(الحديث، مشکوة).

پس د زنگ نه پس بیا پر مے طبع (تاپه) راشی، بیا پر مے
نفل (جرنده) راشی۔ بیا پر مے ختم (مهر) او وهله شی۔ نو
بیا به ورته څوک هدایت او کړی؟ دا پنځه واړه خبر ې په

قرآن کتب شته دے۔

۱۹ - **نولسم** : ماد خپل محبوب او متقی استاذ الشيخ عبد السلام (الله پاک دے د هغه دنيا او آخرت روښانه کړی، او مونږ او هغه دے الله په جنت کتب یو ځای کړی، آمین) نه د مشکوة په درس کتب اوریدلی وو چه په قرآن او حدیث کتب الله او رسول (ﷺ) په څه کارونو لعنتونه فرمائیلى دی۔ که سړی هغه راجمع کړی، نو پوره کتاب پرې لیکلې کیږي۔ نو زما زړه کتب د هغه خبره وه۔ نو کله چه الله پاک ددې رسالې د لیکلو توفیق راکړو، نو هغه خبره د خپل محبوب استاذ رایاده شوه۔

په حدیث کتب په خال لگونکی او څوک چه د هغه طلب کوی، او همدارنگه په هغه ښځه چه په خپل سر کتب پردی ویخته لگوی، او په هغه ښځه چه هغه ئې ورله لگوی، او په هغه ښځه چه د خپلو وروځو نه وښته اویاسی، او په هغه ښځه چه په سو هان سره خپل غاښونه نری کوی، او په هغه ښځه چه دے له د زینت دپاره وښتانه تیره کولې شی۔ په دې ټولو باندې د الله او در رسول (ﷺ) لعنت دے۔

دغه شان په سود خور او په هغه چا چه په بل د سود مال خوروی، او ددې په لیکونکی او ددې په گواه باندې لعنت وبلل شوی۔ دارنگه په مُحِلِّل او مُحَلَّل لکه باندې لعنت راغلی۔ مُحِلِّل هغه چاته وائی چه طلاقه شوې ښځه یوه ښه دپاره په نکاح واخلي۔ او وعده او کړی چه سحر به ئې طلاقم۔ دې دپاره چه اولنی خاوند ته حلاله شی۔ نو دده ته مُحِلِّل وائی۔ او اولنی خاوند ته مُحَلَّل لکه وائی۔

او دغه شان په غله سړی باندې لعنت راغلی دے۔ او په شراب خور او په ورکونکی باندې او په نچوړونکی باندې او په خرڅوونکی او اخستونکی او د هغه پیسې خرڅوونکی باندې او په باروونکی او په هغه چا باندې چاکره چه دا شراب اوړلې شی، په دې ټولو باندې لعنت وبلل شوی۔

دارنگه حدیث کتب لعنت په هغه چا راغلی چه د زمکې نشانه وړانوی، او د هغه حدود او پلې خرابوی۔ او څوک چه په مور پلار لعنت وائی۔ او لعنتی دې هغه کس چه د ژوندی حیوان نه ښه جوړه کړی۔ اویائې وئی۔ او په هغه سړی لعنت دې چه ځان د ښځو سره مشابه کوی په لباس،

رفتار گفتار وغيره کڻي.

او دغه شان په هغه ښځه باندې لعنت دې چې هغه د سړو سره ځان مشابه کوي په لباس، رفتن خفتن گفتن وغيره کڻي. او هغه څوک لعنتي دې چې د الله نه سيوا د بل چا په نوم ذبح او کړي. لکه خلق پير بابا وغيره ته گډان بوزي، د هغه خوراک حرام دې. که چا داسې کار او کړو، نو هغه مُشرک دې. د علماؤ نه ددې تحقيق او کړي.

او په بدعتي سړي باندې لعنت راغلي، او په هغه چا چې بدعتي ته ځائ ورکوي په کوريا مسجد يا په يو مجلس کښي. اَعَاذَنَا اللهُ مِنْهُ.

او په تصويرونو والو باندې لعنت دې، که جُشه لري او که نه لري. دا مصيبت خو اوس دومره زيات شوه چې هيڅ حد ئې نشته. دا لا څه کوي، د بربنډو ښځو فتوان هم پکښي شته. الله دې مونږ داسې خلقو نه زرزر جدا کړي. آمين! او په هغه کس لعنت دې چې د قوم لوط عمل کوي، او څوک چې مور پلار ته کنځل کوي، او څوک چې د پوند سړي نه لار غلطوي. همدارنگه د ناپوهه سړي نه صحيح دين پتوي.

او څوک چې حيواناتو سره بد فعلی کوي. او څوک چې حيوانات په مخ باندې داغي. او څوک چې مسلمان ته ضرور کوي، يا پرې څه مکر او د هوکه کوي. او په هغه ښځو لعنت دې چې زيارتونو له ځي، او هغه کسان چې په مقبره کښي جوماتونه جوړوي. او هغه کسان چې په قبرونو شمعه ديوي بلوي. او هغه څوک چې د ښځې او د خاوند ترمينځ بې اتفاقي پيدا کوي. دغه شان د غلام او د مالک ترمينځه تعلق خرابوي.

او هغه څوک چې ښځې سره په شا طرف کښي کور والي کوي. يعنې په دُبر کښي ورسره جماع کوي. او هغه ښځه چې خاوند ورته اووايي چې ماسره يو ځائ سمله، او هغه جدا شپه تيره کړي تر سحره ملائک پرې لعنت وائي.

او څوک چې بل ته خپل نسبت کوي سيوا د پلار خپل نه. يعنې پلار ئې يو وي او نسبت بل ته کوي چې زه د فلاني ځوئ يم. لکه دا صاحب منصب والا خلق داسې کوي. او څوک چې مسلمان ته وسله خوزوي يعنې اشارې ورته پرې کوي.

او څوک چې صحابه گرامو - رضی الله عنهم اجمعين -

پسے خبریے کوی۔ لکہ بعض ظالمان د عثمان رضی اللہ عنہ او د معاویہ رضی اللہ عنہ او نورو صحابہ کرامو سرہ بغض لری۔ او طعنونہ پرے وائی۔ لکہ شیعہ گان او رافضیان خلق شو۔

او همدارنگه رشوت خوړونکي او ورکونکي او څوک چه ددے وکالت کوی، دا ټول لعنتیان دی۔

د الله تعالى لعنت او د ملائکو لعنت دے په دوی باندے۔ (رواه البخاری و مسلم و النسائی و أبو داود و الترمذی و مالک و الدارمی و ابن ماجه و غیرهم)۔

او قرآن کریم کښن الله تعالى په مفسد سپری او صله رحمی قطع کونکی باندے لعنت وئیلے دے۔ دارنگه څوک چه الله او رسول ته ضرر ورکوی، او چه حق پتوی، او د پاکدامنو ښځو پسے خبریے کوی۔ او څوک چه د کافرو دین او طریقے او اخلاقو ته ښه وائی د مؤمنانو د دین او د طریقے نه۔ (سورة احزاب، البقرة، النساء، النور)۔

۲۰ - **شلم** : د گناه په وجه انسان د نیکانو خصوصاً د نبی کریم ﷺ او د ملائکو د دعاء نه محرومیږی۔ ځکه چه مانځه کښن مونږ وایو۔ وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ۔

و الله په نیکانو بندگانو دے سلام او رحمت وی۔ او د سورت مؤمن په آیت نمبر (۶، ۷، ۹) کښن راځی چه ملائک دعا غواړی، نیکانو توبه وېستونکو دپاره۔

۲۱ - **یویشتم** : بخاری شریف کښن یو اوږد حدیث راغلی خوزه د هغه نه مختصرے جمله راخلم۔

نبی ﷺ فرمائی : « زه په خوب کښن ملائکو آسمان ته بوتلم۔ نو هلته یو سرپه پروت وو۔ او بل سپری به لوئے کتږے راواخستے، او دا سر به ئے ورله ذره ذره کړو، بیابه جوړ شو، بیابه ئے داسے اوکړو۔ دا سرپه قرآن والا وو، چه لفظ زده کړے وو، اوبیائے نه راخستے۔ او فرض مونځ به ئے نه کولو۔

بیائے بل سرپه اولیده چه خولۀ ئے تر غوږونو پورے څېرله شوه۔ دغه شان سپیږمے او سترگے ئے تر خټه پورے څېرله شوه۔ بیابه جوړمے شوه۔ دا عذاب تر قیامته پورے جاری وو۔ دا دروغژن سرپه وو۔

اوبیائے په تنور کښن بریند سپری او ښځے اولیدل چه اور سبزی وو۔ چغے ئے وهلے۔ دا زنا کار خلق وو۔

بیائے یو سرپه اولیده چه د وینه پشان سور نهر کښن ئے

لامبو وهله۔ کله به چه غارے ته راغلو، نوبل سړی به په خوله په کانړی ویشته خوله به ئے ورله د کانړو ډکه کړه، بیابه واپس شئ۔ دا سود خورو»۔ الحديث۔

۲۲ - **دوه یشتم** : د گنا هونو په وجه زمکه کښ قسما قسم فسادونه پیدا کیږي په اوبو کښ، هوا گانو کښ، میوو کښ۔ قرآن کریم کښ دی :

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ﴾
(په اوچه او په دریاب کښ د خلقو د گناهونو په وجه فساد ښکاره شوی)۔

د گناه په وجه زلزله راځي، او خسف (په زمکه ننوتل) راځي، او مَسْخ (شکل وړانیدل) راځي، لکه په ثمودیانو او بنی اسرائیلو باندې الله راوستی وو۔

مسند احمد کښ یوه خبره نقل شوې ده چه د بنی امیه په خزانو کښ د غنم دانه راوټې وه چه د کهجورې د هلوکي هومره غټه وه۔ او په کاغذ کښ ورسره دا لیکل شوی وو چه داسه غنم به د عدل په زمانه کښ کیدل۔

۲۳ - **دریشتم** : بعض عذابونه د گناه دادي چه د انسان د زړه نه جوش د غیرت اوځي۔ او غیرت خو ډیر

اوچت او ضروری شے دے۔ دے وجه نه بهتر سرې هغه دے چه ډیر غیرتی وی۔ نافرمان غیرتی نشی کیدے۔ لکه اوگورئ دا مالدار خلق چه ښځے او لونړه ئے په بازارونو او په جمندونو کښ یې پردے گرځي۔ کور کښ ئے ورته تی وی لگیدلے وی۔ پردی یې حیاء او برینه سړی پکښ راځي۔ او بعض خلق خپلے ښځے فلمونو ته هم ورولی چه هلته ډیر غلط کارونه کیږي چه د هغه د بیان دا ځائے نه دے۔ اوس خو هر کور کښ د شونه لگیدلی دی او د هریو کور نه سینما جوړه شوې ده۔

غرض دا چه د گناه په وجه د انسان نه حیاء او غیرت ځي، دے وجه نه رسول الله ﷺ د ټولو نه زیات غیرتی وو۔ او الله د نول مخلوق نه زیات غیرتی دے۔ دے وجه نه ئے فواحش او بدکارونه حرام کړي دی۔

لیکن غیرت په دوه قسمه دے : بعض محبوب او بعض بغض وی۔

هغه چه الله ته خوښ نه دے۔ هغه غیرت کول دی په غیر د څه شک نه په بل چا۔ (مشکوٰة)۔

مقصد داشه چه گناهونه ډیر شي، نو غیرت په اهل او

اولاد او پہ عامو خلقو باندے ختم شی۔ بیا هغه ناروا چا
ددهٔ بنسٽه کوی، سرتور سربازار ته حی، دے ورته خدنا
وائی۔ داسے مقام ته چه انسان اور سیڑی، نو هغه هلاکت
ته اور سیده۔

دالا خه کوی، بعض خلق ناروا ظلم فواحش نورونه
بنائسته کوی۔ او حکم ورته کوی، چه داسے اوکره۔

حدیث کنبن حکه فرمائی: چه دیوث سرے به جنت نه
نه حی۔ نو معلومه شوه چه دین په اصل کنبن ټول غیرن
دے۔ چا کنبن چه غیرت نه وی، نو هغه به دینه دے۔ غیرن
دزړه حفاظت کوی، نو اندامونه خپله محفوظ شی دټولو
نارواوونه۔

۲۴ - **خلیر شتم**: د گناه په وجه حیاء ختمیږی۔ چه دا
زړه غذا او د هر خیر جرړه ده۔ حدیث کنبن راخی:
الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُلُّهُ.

حیاء ټول خیر خیر دے۔

بل حدیث کنبن راخی: چه دټولو پیغمبرانو نه دا حدیث
خلقو یاد کړی دے چه:
إِذَا لَمْ تَسْتَحْيَ فَأَصْنَعْ مَا شِئْتَ.

کله چه حیاء در کنبن نه وی نو کوه چه خه دے خوبه وی۔
نو کله چه انسان په حیاء شی نو که خلق ددهٔ په بد عمل
خبر شی، دے نه خفه کیږی۔ بلکه خلقو ته په خپله حالونه
بیانوی چه ما داسے اوکرل۔ پس په حیا سرے مړے او تباہ
دے۔

۲۵ - لوئے ضرر د گناه دادے چه د الله عظمت ددهٔ په زړه
کنبن کموی۔ که ددهٔ خوبه وی او که نه۔ که د الله عظمت او
وقار زړه ته راشی، نو هغه به چرے هم د الله پاک مخالفت
نکوی۔

۲۶ - د گنهگار مهابت، عظمت، الله تعالیٰ د خلقو د
زړونو نه اوباسی، په خلقو سپک شی، توقه ورپورے
کوی۔ دا یاد لره چه خومره خومره د الله تعظیم کوی دومره
به خلق ددهٔ تعظیم کوی۔ خومره چه الله نه یره کوی، دومره
به ددهٔ نه خلق یریري۔ خومره چه د الله سره مینه لری،
دومره به ددهٔ سره خلق مینه کوی۔

دانشی کیدے چه دے دے د الله حقوق، تعظیم او اوامر
اونواهی ضائع کوی۔ او دے دے خلقو ته بنهٔ بنکاری۔ کلا
وَخَاشَا۔

﴿وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ﴾. (الحج: ۱۸).

(چالره چه الله سپک کړی، هغه لره څوک عزت وړ کونکې نشته).

۲۷ - د نافرمانۍ په وجه الله انسان پرېږدی، او یروی نه.

لکه قرآن کریم کښ راځی:

﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾. (الحشر: ۱۸، ۱۹).

(ای ایمان والو! د الله نه ویره کوی او د هغه کسانو په شان مه کیږئ چه الله ئې هیر کړې دې، پس الله د دوی نه خپل نفسونه هیر کړل).

یعنی خپل ځان له به څه فائده ورنکړی.

نو هر گنهگار خپل ځان او خپل وخت مهمل کونکې دې. د الله د ذکر نه غافل وی، او په ناروا ووئې سړی. د آخرت فائده ئې هم اونه کړه او د دنیا هم.

۲۸ - لوی مصیبت دادې چه انسان ځان هیر کړی، او د آخرت څه برخه او حصه وانخلي. او الله ترې پاته شی. او نور څه واخلي.

مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِذَا ضَيَّعَتْهُ عَوْضٌ

وَمَا مِنَ اللَّهِ إِنْ ضَيَّعَتْهُ عَوْضٌ

د هر شی د ختمیدو وروستو څه بدل وی. لیکن که الله ترې نه لاړو، او تعلق ورسره قائم نه شه، نو هیڅ عوض او بدل د الله نشته چه څه به درله او کړی.

۲۹ - گناه سرې د دائرې د احسان نه خارجوی.

د احسان معنی ده: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ.

د الله عبادت کول په داسې طریقه گویا ته الله وینې، او یا داچه دا گمان او کړې چه الله تعالی ماته گوری.

نو کله چه دا یقین جوړ شی چه الله مخامخ دې زه ورته گورم. او هغه ماته گوری. چرې به بیا گناه ته نزدې نشی.

لیکن گناهونه چه کله ډیر شی، نو د انسان دا فکر ختم شی چه گنه الله ماته گوری، غافل شی. نو د محسنینو چه کومه درجه او ثواب دې هغه دده نه ضائع شی.

۳۰ - بل د گناهونو اثر دادې چه زړه د سیر الی الله نه منع کوی. ځکه چه زړه چه مزل کوی په طاقت خپل سره کوی. او گناه د زړه طاقت یا بیخی ختموی یا زړه مریض کوی. نو په دواړو صورتونو کښ الله ته نشی رسیدې.

بلکه ده ته هم حزن، عجز، کسل، بزدلی، بخل، قرضدارۍ

کیدل راشی۔ او ددی صفاتو نه نبی ﷺ پناه غوښتلې ده۔
۳۱ - گناهونه نعمتونه ختموی۔ او عذابونه نازلوی۔

لکه علی رضی الله عنه فرمائی :

مَا نَزَلَ بَلَاءٌ إِلَّا بِذَنْبٍ وَلَا رُفِعَ إِلَّا بِتَوْبَةٍ.

(مصیبت نه راځی مگر د گناه په وجه، او نه پورته کیږی مگر په توبه سره)۔

قرآن کریم کښ راځی چه کوم مصیبت تاسو ته اورسیږی، دا ستاسو د گناه د وجه نه دی۔

یو شعر کښ راځی :

إِذَا كُنْتَ فِي نِعْمَةٍ فَارْعَهَا ○ فَإِنَّ الذُّنُوبَ تُزِيلُ النِّعَمَ

(کله چه یو نعمت تاسره وی، نو د هغه خیال ساته یاد هغه نه یریرې) ځکه چه گناهونه نعمتونه ختموی۔

وَحُطَّهَا بِطَاعَةِ رَبِّ الْعِبَادِ ○ قَرُبُ الْعِبَادِ سَرِيعُ النِّقَمِ

(لرې کره په طاعت د الله سره گناهونه، ځکه چه الله ډیر جلت بدله اخستونکې دی)۔

۳۲ - د گناهونو په وجه الله د سپرې په زړه کښ رعب او

یره اچوی، نو همیشه یریرې۔

الله پاک ددی په سبب وحشت په زړه کښ اچوی۔ د خلکو

نه لرې، د الله نه لرې، د خپل نفس نه تنگ۔ دا ډیر سخت حالت وی۔ خو هغه څوک پوهیږی چه ژوندی وی۔ د رحمت اصلی سبب غفلت عن الله دی۔ د هغه نه روستو بیا پرده پیدا شی۔ پس بیا سر په شرک یا کفر وغیره کښ اخته شی۔ اَعَاذَنَا اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ.

۳۴ - گناهونه زړه بیماروی او د صحت نه ئې اویاسی مرض طرفته۔ پس همیشه مریض وی۔ هیش غذا ورته نلږه نه ورکوی۔ پس د زړه مرض نه پیدا کیږی مگر د گناه د وجه نه۔ پس زړه نه جوړیږی مگر په پریخودلو د گناهونو سره۔ ځکه چه سَائِرُونَ إِلَى اللَّهِ (الله ته تلونکی خلق) وائی چه زړونه خپل مقصد ته نه رسیږی مگر په تعلق بالله سره۔ او الله سره تعلق نشی کیدی، مگر چه کله جوړی۔ او جوړیدی نشی مگر په ترك د گناهونو سره۔ او د خواش نه په خلاف کولو سره۔

پس دنیا کښ چه انسان ځان د خواش نه بچ کړی، نو د دغه قبر او دنیا او آخرت ټول بڼه شو۔ لکه چه قرآن کریم فرمائی :

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ﴾

قَالَ ابْنُ الْقَيِّمِ: فِي الدُّنْيَا وَالْبَرَزَخِ وَالْحَشْرِ.

(نيکان خلق به په نعمتونو کښی وی. ابن قیم فرمائی: په دنیا او په قبر او په حشر ټولو کښی به په نعمتونو کښی وی.)

لکه د علماؤ او نیکانو خلقو نه نقل دی چه که جنتیان په داسه خوشحالی کښی وی لکه زه چه خوشحاله یم، نو دوی خوبه په ډیرو مزو کښی وی.

او بعض وائی: که دے بادشاهانو او وزیرانو ته زمونږد حال پته اولگی، نو په تورو سره به ئه مونږ سره جنگ کړی وی په هغه.

او همدارنگه په دنیا کښی جنت ته څوک لار نشته، نو هغه آخرت هم کښی جنت ته نشی تلے.

حاصل دا چه: په گناهونو سره بیماری او غم راځی. او په طاعت سره صحت او شحالی راځی.

٣٥ - د گناهونو په وجه بصیرت قلبی ختمیږی. او لارے د علم بندیري. او د هدایت چه کومے لارے او مراح دی هغه ختمیږی. دے وجه نه امام مالک امام شافعی ته اوفرمائیل: په تاباندے الله تعالی یو نور اچولے دے، نو

گناهونو په ظلمت سره ئه مه مړ کوه.

اونور قلبی رورو ختمیږی، تردے چه زړه تلک تور شی. نو زړه تیاره، قبر تیاره، حشر کښی تیاره.

٣٦ - او بعض د عقوباتو د گناهونو نه دا هم ده چه بدی سره نفس د انسان سپکیږی، وپړیږی. لکه په طاعت سره غیږی او لوئیږی. لکه الله تعالی فرمائی: لَذَ الْفَلَحِ مَنْ زَكَّهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا.

(کامیاب دے هغه کس چه خپل نفس ئه پاک کړو. او عظمت ئه ورکړو په اطاعت د الله. او تاوانی دے هغه کس چه ځان ئه سپک کړو او پټ ئه کړو په معصیت د الله سره). پس طاعت نفس غټوی او مشرف کوی. او معصیت نفس سپکوی او ذلیل کوی ئه.

٣٧ - د گناه په وجه انسان په قید د شیطان کښی وی او د خواشاتو کښی وی. پس دا همیشه جیلی وی، او دا طریقه ده چه کوم سرے سخت دشمن گیر کړی نو هغه ډیر ځله وی. او د خواهش قید ډیر تنگ وی. او د شهوت قید ډیر سخت وی. الله ته سرے نه پریږدی. د قیامت تیاری ته ئه نه پریږدی.

او دا یاد لره چه کله زړه قیندی شی، نو مختلف آفتونه ورته راځی۔ ځکه چه د زړه مثال د مارغه پشان دی۔
خومره چه بره ځی، نو هومره محفوظ وی۔ او خومره چه
نبکته کیږی، هومره په آفتونو کښ گیرېږی۔ حدیث
کښ راځی۔

الشَّيْطَانُ ذَنْبُ الْإِنْسَانِ.

(شیطان د انسان شرمخ دی)۔

یعنی لکه یوه ګډه وی مثلاً، او د هغه څوک شپونکي
ساتونکي نه وی، نو شرمخ ئې ماتوی۔

دارنگه کوم زړه چه د الله په حفاظت کښ نه وی، نو هغه
شیطان تباہ کوی۔ او الله ئې په تقوی سره حفاظت کوی۔

خلاصه دا چه خومره زړه نزدی وی الله ته، هغه به یې
وی۔ او خومره چه لرې وی هغه به مصیبت زده وی۔

او د لرې والی ډیرې مرتبې دی۔

اول : غفلت۔

بیا معصیت۔

بیا بدعت۔

بیا منافقت۔

بیا د الله سره شراکت۔ او دا دې سبب د هلاکت۔

الله دې مونږ په خپل قدرت سره بچ کړی۔

۲۸۔ معصیت (نافرمانی) د قدر، عزت او کرامت د
ساقطیدو سبب دی۔ ځکه چه الله ته اکرم الخلق متقیان
دی۔ لکه په قرآن کریم کښ راځی۔ بس تقوی سبب د

رفع ذکر او د کرامت ده۔ لکه الله د انبیاء ذکر او چت کړی
دی۔ قرآن کریم کښ سورت انشراح کښ اوصفت کښ

راځی۔ نو څوک چه د هغوی تابع وی، الله به ئې په خلقو
کښ اوچت او مشهور کړی په ښه صفت سره۔

۲۹۔ گناه د سپړی نه ښه نومونه سلب کوی۔

مثلاً اوسه پورې به ورته مؤمن، متقی، نیک، عابد،
صالح، پاک رجوع والا وئیلې کیده۔ اوس به ورته کافر،
شړک، ظالم، غل، زناکار، لوطی، قاتل، مفسد، خبیث
وئیلې کیږی۔ نو انسان له ښه نومونه حاصلول پکار دی۔

۴۰۔ گناه عقل کموی۔ لکه الله په قرآن کښ « اے د

عقل خاوندانو » سره خطاب کوی۔ او دا خومره یې عقلی

د چه انسان د هغه الله نه نافرمانی کوی۔ کوم چه خالق،

رازق، متصرف، بصیر، علیم، قهار ذات دی۔ او د جنت د

مزو او خوشحالو نه ځان محروموي. دا څومره ډیره عقلی ده، دا د گناه په وجه پیدا شوه.

٤١ - بعض د عقوباتو د معاصیو نه دادی چه مخلوق په دې انسان زړور پری. لکه د شیطان ورته د گمراه کولو اراده اوشی. او کور والا، بنځه، بچی، خادمان او گاونډیان هم پرې زړور شی. هر څوک هر قسم خبرې ورته کوی. او همدارنگ مشران د حکومت والا ورته هر قسم تکلیفونه ورکوی. دغه شان نفس پرې زوره ورشی، گناه طرفته ئې راکاږی، نیکی ته ئې نه پریږدی. بس دا چه څومره په گناه زړور وی، هغومره به پرې دا کسان زړور وی.

٤٢ - انسان سره نفس خیانت کوی. ولې کله چه سرې په گناهونو کښ سخت شی. نو د آخرت د تیاری دپاره اراده د انسان د زړه نه خارج شی. او دا د هلاکت سبب دی. لکه الله فرمائی: چه «مۀ کیږی د هغه کسانو پشان چه الله تعالی ئې هیر کړې دې، نو د خپل ځانونو فائده هم الله د دوی نه هیره کړه». (سورت حشر).

نو بس بیا ورته الله په خاتمه کښ هم توفیق نه ورکوی. او د بدې خاتمه دپاره علامات علماؤ خودلی دی. یو

بدعت او بل معصیت. او په گناهونو همیش والې، د یتیم مال خوړل. د بدې خاتمه نه نه یریدل.

لکه ابوالدرداء رضی الله عنه فرمائی: څوک چه د بدې خاتمه نه نه یرېږی. نو د هغه عذاب دادې چه الله ورله ختمه خرابوی. (اعاذنا الله منه).

٤٣ - گناه زړه ړندوی.

٤٤ - گناه د انسان دشمن سره امداد کوی.

٤٥ - نعمتونه زائله کوی، او مصیبتونه راوولی.

٤٦ - گناه دوستان لرم کوی. لکه ملائک لرم کیږی.

لکه حدیث کښ راغلی دی چه څوک دروغ او وائی نو

ملائک ترې یو میل وړاندې شی.

داتول خو عقوبات عقلیه دی.

او عقوبات شرعیه هم د گناه په وجه پیدا کیږی. لکه

لاس پریکول، رجم، کورپه ورکول، قصاص وغیره هم د

گناه په وجه وی.

بس مقصد دادې چه د ټولو معاصیو او گناهونو په

کوڅش سره ځان بچ کول ضروری دی. فقط.

په آخر کښ دا خبره یادول پکار دی چه شرک د ټولو

گناہونو اصل او جرہ دہ۔ کۂ شرک فی العبادۃ وی، اوکۂ
فی الدعاء وی، اوکۂ شرک فی التصرفات وی، اوکۂ شرک
فی العلم وی۔ اوکۂ فعلی وی، اوکۂ اعتقادی وی۔ داتول
اللہ نہ بخبئی۔

قرآن فرمائیلی دی، د مشرک ذات پلین دی، نو ہغہ بہ
اور نہ پاکیری۔ نو حکہ بہ ہمیشہ پہ اور کنس وی۔

د گناہونو پیدا کیدو خلور اسباب

پوہہ شہ :

چہ گناہونہ اکثر د خلور وشیانو نہ پیدا کیری۔

۱ - اللحظات، یعنی کتل۔

۲ - الخطرات۔ یعنی سوچونہ۔

۳ - اللفظات۔ یعنی خبرے۔

۴ - الخطوات۔ یعنی قدم اخستل۔

اللحظات :

بے خائے نظر استعمالول : نو پردو محرماتو تہ کتل قرآن
او حدیث منع کیری دی۔ او د ہغے ضررونہ تے ہم بیان کیری
دی۔ لکہ نظر د شیطان د غشو نہ یو غشے دے زہر ورنی۔

مسند احمد۔

دے نہ زنا پیدا کیری، پردے حق ضائع کیری۔ زہر
مرض کیری۔ حدیث کنس راخی۔ « چاچہ پردو محرماتو
نہ نظر اونہ کرو د اللہ د ویرے نہ، نو اللہ پاکہ بہ ورتہ د ایمان
نہ ورنسب کیری »۔

داخمرہ لویہ خبرہ دہ، کۂ خوک پوہیری۔

اوکۂ سرے نظر اونہ کیری محرماتو تہ، نو پہ قرآن پاک بہ
نمل راشی، اوکۂ سرے مطلق النظر شی، نظر کھلاؤ
کیری ہر چاتہ، نو د دائرے د متقیانو نہ خارجیری۔ او دا
نومرہ د عذاب خبرہ دہ۔ حکہ چہ د جنت وعدہ د متقیانو
براشو دہ، (مریم : ۶۳)۔

دے بارہ کنس بنہ کتاب د (بدی نظریء علاج) پہ نوم یو
کتاب دے ہغہ اوگوری۔

الخطرات :

یعنی زہر کنس خرابی راوستل۔ بس دا د گناہونو یوہ
درہ دہ۔ دے نہ ارادے او قصدونہ د گناہ پیدا کیری۔ پس
نکر خلور قسمہ وی۔ یو پہ فائدہ د دنیا کنس۔ دویم پہ دفع
د ضرر دنیوی کنس۔ دریم پہ فوائد د آخرت کنس۔ او

خلورم پہ دفع د ضرر د آخرت کنب۔

پس انسان لہ پکار دی چہ ہغہ فکر مخکنب کړی، چہ
پہ ہغے کنب فائده ډیره وی، او بیائے وخت ختمیږی او
ضروری وی۔ او خصوصاً پہ قرآن او حدیث کنب او په
دلائلو د الله پاک کنب ډیر فکر پکار دے۔

اللفظات :

د خولے حفاظت ډیر ضروری دے، بس دا هم د جهنم
سبب دے۔ لکه ما په دے یوه رساله لیکلے ده په عربی ژبه
کنب ده۔

حدیث کنب راځی چہ د انسان ایمان نه جوړیږی ترڅو
چہ زړه نه وی جوړ شوم۔ او زړه نه جوړیږی ترڅو چہ زړه
نه وی جوړه شوم۔

بل حدیث کنب راځی : انسان د فرج او د خولے په وجه
اکثر اورته ځی۔ او د حُسنِ خلق او د تقویٰ په وجه انسان
جنت ته ځی۔

لنډه دا چہ : دے باره کنب د وعید احادیث راغلی دی، چہ
سرے ئے واورى نوزۀ وایم چہ ډیر به خفه شی۔

الخطوات :

په ځایه، په فائده ګرځیدل۔ انسان چہ چرته ځی، نو
مخکنب دے نیت کوی چہ فلانی ځائے ته ځم څه ډپاره؟
ځکه چہ حدیث کنب راځی چہ انسان ته نجات د درې
شیانو په وجه ملاویږی۔ (۱) د ژبے د حفاظت په وجه (۲) په
کور کنب په کیناستلو (۳) او په گناه باندے د ژړلو په وجه۔
نو دا خبره معلومه شوه چہ انسان د مصیبت او
نکلیفونو نه په څه بچ کیږی؟ او د څه په وجه په کنب واقع
کیږی؟

الله تعالیٰ دے مونږ ته د هر قسم مصیبت نه نجات
راکړی، اول د دنیا د مصیبتونو نه، او بیا د آخرت د ټولو
مصیبتونو نه۔ آمین۔

علامه ابن القيم رحمه الله په زاد المعاد کنب د
مصیبت یو څو علاجونه فرمائیلى دی، هغه دا چہ کله
مصیبت راشی، نو:

اول کلمه استرجاع یعنی دا کلمه وئیل پکار دی : اِنَّا لِلّٰهِ
وَ اِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ۔

په دے کنب ډیرے فائده دی۔

دویم دا چہ : انسان دے دا فکر کوی چہ زه خود الله تعالیٰ

مرئے او غلام یم۔ اوز ماتول وارہ، بال بچ د الله دی، او دھغہ مال دے۔ او مالک پہ خپل مال کنب تصرف کوی۔

دریم داچہ: د آخرت او د هغه مصیبتونه رایادول پکار دی، نو دابه ورته آسانیږی۔

خلورم داچہ: فکر دے او کړی چه که زه جزع فزع او کړم، نو هیش به اونشی، او الله پاک به ناراضه شی۔

پنځمه داچہ دا فکر دے او کړی، که زه ې صبری او کړم، نو دشمنان شیطانان به خوشحاله شی۔ نو د هغوی خوشحالول نه دی پکار۔

اووم، په دے کنب دے فکر او کړی چه په دے مصیبت خومره ثوابونه ملاویري۔ چرته هغه رانه فوت نشی په سبب دے صبری۔

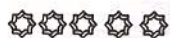
اتم داچہ: دا فکر دے او کړی، په حدیث کنب دی چه «خوځ په مصیبت راضی شی، نو الله تر ې راضی کیږی۔ او خوځ چه نه راضی کیږی، نو د هغه نه الله پاک نه راضی کیږی»۔

بل داچہ زه صبراونه کړم، نو اول آخر به ې کوم، مجبوره به شم صبرته۔ نو د اول سر نه ول صبراونه

کړم، چه د متقیانو په ډله کنب حساب شم۔ فقط۔

خبردار ې: د مصیبتونو د علاج، د گناهونو د ضررونو، د تعلق مع الله، د زړونو د صفائی او د تزکیه النفس په عنوان باندې زمونږ یو کتاب دے چه د هغه نوم دے: **الفوائد** - دوه جلدہ (عربی، پښتو، اردو) د هغه مطالعه کول پکار دی۔ په هغه کنب ددې پوره تفصیل موجود دے۔

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library